२०८२

एक महिने प्रमाणीकरण तालिम पाठ्यक्रम

नेपाली

माध्यमिक तह (कक्षा ११-१२)

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

विषयसूची

क्र.स.	विषयवस्तु	पृष्ठ सङ्ख्या
१.	परिचय	१
२.	सक्षमता	१
३.	तालिमको संरचना	२
४.	विषयवस्तु	३
५.	तालिम कार्यान्वयन कार्यविधि	८
६.	मूल्याङ्कन	१०
७.	परियोजना कार्य	१३

१. परिचय

नेपाली भाषा शिक्षणको मुख्य उद्देश्य भाषिक सिप र व्यावहारिक तथा सिर्जनात्मक क्षमताको विकास गर्नु हो।भाषाको दक्षता विकासका लागि माध्यमिक तह कक्षा ११-१२ मा नेपाली भाषा पाठ्यक्रमलाई अनिवार्य विषयका रूपमा शिक्षण गरिन्छ।पाठ्यक्रमका सिकाइ सक्षमता, पाठ्यपुस्तकको उपयोग र समग्र शैक्षिक कार्यक्रमको अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न शिक्षकले सहजकर्ताका रूपमा कार्य गर्ने हुनाले शिक्षकको पेसागत विकास एक महत्त्वपूर्ण पक्ष हो । शिक्षाको गुणस्तर प्रवर्धनका लागि शिक्षकको क्षमतामा विकास गर्नु अपरिहार्य हुन्छ । यसका लागि पेसागत तालिम उपयुक्त उपायका रूपमा लिइन्छ । विद्यालय शिक्षाको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ ले शिक्षकको पेसागत विकासलाई स्तरीय, प्रयोगमुखी, मूल्य र गुणमा आधारित तथा अन्तरविषयक पक्षसँग सम्बद्ध गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । यसको कार्यान्वयनका लागि केन्द्रले माध्यमिक तहको कक्षा ११-१२ मा नेपाली भाषा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूको पेसागत दक्षता अभिवृद्धि गर्ने ध्येय राखेको छ । प्रस्तुत तालिम पाठ्यक्रम यसै उद्देश्यमा आधारित भई शिक्षक पेसागत विकास प्रारूप, २०८० को मर्मअनुरूप तयार पारिएको छ ।

यस पाठ्यक्रममा माध्यमिक तह कक्षा ११-१२ को अनिवार्य नेपाली विषयको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्रीहरूको अध्ययन, नेपाली भाषा शिक्षणमा प्रयोग गरिने विधि, सामग्री, प्रविधिको प्रयोग, नेपाली भाषासम्बद्ध विषयवस्तुहरू, कक्षा व्यवस्थापन, शिक्षक पेसागत विकासका विधि, पाठ अध्ययन र अभ्यास, कार्यमूलक अनुसन्धान तथा विद्यार्थी मूल्याङ्कन समावेश गरिएका छन् । शिक्षकको आवश्यकतासमेतका आधारमा तयार गरिएको यस तालिम पाठ्यक्रममा समावेश भएका विषयवस्तुहरूलाई सक्रिय सिकाइ, सहभागितामा आधारित सिकाइ तथा समस्यामा आधारित विधि तथा तरिकाहरूको अवलम्बन गरी तालिम सम्पन्न हुने छ ।

२. सक्षमता

नेपाली विषयको तालिमपश्चात् शिक्षकहरूमा निम्नअनुसारका सक्षमता विकास हुने छन् :

(क) पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकको अवधारणा, बोध र सम्बन्ध पहिचान

(ख) भाषिक सिप विकासका लागि विधागत पाठको उपयोग

(ग) कार्यमूलक व्याकरण, वर्णविन्यास र शब्दभण्डारको सन्दर्भगत प्रयोग

(घ) भाषा शिक्षणमा प्रयोग हुने शिक्षण विधिहरूको छनोट र उपयोग

(ङ) शिक्षण सिकाइ योजना निर्माण र शिक्षण अभ्यास

(च) भाषिक सिप मूल्याङ्कनका साधनको निर्माण र उपयोग

(छ) सिकाइ सहजीकरणमा शैक्षणिक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरूको पहिचान, सङ्कलन, निर्माण र प्रयोग

(ज) समावेशी अवधारणामा आधारित कक्षाकोठा व्यवस्थापन

(झ) नेपाली भाषा शिक्षणमा सूचना प्रविधिको प्रयोग

(ञ) भाषिक सिप अभिवृद्धिका लागि प्रयोगात्मक तथा खोज कार्यको उपयोग

(ट) शिक्षकको पेसागत विकासका मूलभूत पक्षहरूको बोध र उपयोग

(ठ) कार्यमूलक अनुसन्धान र पाठ अध्ययनको बोध र प्रयोग

(ड) भाषिक सिकाइमा उच्च दक्षताको विकासका लागि समालोचनात्मक सिपको प्रयोग

३. तालिमको संरचना

- प्रमाणीकरण तालिम ३० कार्य दिनको हुने छ।
- ३० कार्यदिनलाई १५/१५ कार्यदिन हुने गरी दुई खण्डमा विभाजन गरिने छ।
- पहिलो खण्डको १५ कार्य दिने तालिम आमनेसामने (Face to face), अनलाइन (Online) तथा मिश्रित (Blended) पद्धतिमा आधारित भई समकालिक (Synchronous) र असमकालिक (Asynchronous) विधिहरूको प्रयोग गरिने छ ।
- दोस्रो खण्डको १५ कार्य दिने विद्यालयमा आधारित तालिमको क्रियाकलापहरू पहिलो खण्डको तालिम समाप्त भएको मितिले ६० दिनभित्र तल तालिकामा दिइएका कार्यहरू सम्पन्न गर्नुपर्ने छ र सम्पादन गरेका

कार्यहरूको विस्तृत प्रतिवेदन तयार गरी शिक्षा तालिम केन्द्रले निर्धारण गरेको मितिमा अनिवार्य रूपमा प्रस्तुतीकरण गर्नुपर्ने छ।

विद्यालयमा आधारित तालिमका क्रियाकलापहरू

क्र.स.	क्रियाकलाप	भार (कार्यदिन)
१.	कम्तीमा १०ओटा पाठयोजनासहित अभ्यास शिक्षण	३
२.	शिक्षण सुधार योजना (Teaching Improvement Plan-TIP)	२
३.	कार्यमूलक अनुसन्धान	२
४.	पाठ अध्ययन अभ्यास (Lesson Study Practice) (योजना, कार्यान्वयन, प्रतिबिम्बन र सुधार)	२
५.	सिकाइमा नवप्रवर्तनका लागि सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग	२
६.	सम्बन्धित विषय शिक्षणमा पूरक सामग्रीको उपयोग	२
७.	पन्ध्र दिनको आमनेसामने वा अनलाइन वा मिश्रित विधिमा तालिम पाठ्यक्रमअनुसार निर्धारण गरिएका विषयवस्तुमा आधारित भई क्रम सङ्ख्या छसम्मका विषयवस्तुसँग नदोहोरिने गरी अन्य परियोजना कार्य	२
जम्मा दिन		**१५**

४. विषयवस्तु

क्र.स.	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सत्र
१.	पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तको अध्ययन	• पाठयक्रमको चिनारी र विशेषता • (सक्षमता र सिकाइ उपलब्धि, क्षेत्र र क्रम, सहजीकरण प्रक्रिया,	३

		मूल्याङकन प्रक्रियाको बोध तथा कार्यान्वयन) • पाठयपुस्तकको चिनारी र विशेषता • पाठगत संरचना, पाठयक्रम र पाठयपुस्तकको अन्तरसम्बन्धको विश्लेषण र प्रयोग अभ्यास)	
२.	बोध तथा अभिव्यक्ति शिक्षण	भाषिक सिप विकासमा विभिन्न विधाको उपयोग • पाठयपुस्तकमा भएका गद्य विधा (कथा, उपन्यास निबन्ध, जीवनी) का पाठयवस्तुहरू र तिनको शिक्षण प्रक्रिया र अभ्यास • पाठयपुस्तकमा भएका पद्य (कविता, गीतिकविता) विधाका पाठ्यवस्तुहरू र तिनको शिक्षण प्रक्रिया र अभ्यास • पाठयपुस्तकमा भएका रूपक (संवाद, नाटक, दैनिकी, वक्तृता) विधाका पाठयवस्तुहरू र तिनको शिक्षण प्रक्रिया र अभ्यास • रिपोर्ताजमूलक रचनाको शिक्षण प्रक्रिया र लेखन अभ्यास	९

३.	शब्दभण्डार तथा वाक्य रचना शिक्षण	• शब्दभण्डार शिक्षणको चिनारी, प्रयोजन र स्रोतहरू • शब्दभण्डारको सन्दर्भगत प्रयोग • पारिभाषिक/प्राविधिक, अनुकरणात्मक, उखान टुक्कालगायतका शब्दको अर्थ पहिचान र प्रयोगसम्बद्ध क्रियाकलापहरू र अभ्यास	१
३.	व्यावहारिक र व्यावसायिक लेखन	• व्यावहारिक र व्यावसायिक लेखन (चिठी, निवेदन, शुभकामना, निमन्त्रणा, तमसुक, करारनामा, आदेश, भरपाई, मन्जुरीनामा, विज्ञापन, मुचुल्का, बैठक निर्णय आदि) को लेखन प्रक्रिया र अभ्यास • निर्देशित र स्वतन्त्र लेखन (टिप्पणी, प्रतिवेदन) अभ्यास	३
४.	भाषातत्त्व शिक्षण	• कार्यमूलक व्याकरणको अवधारणा, • शिक्षण विधि र तिनको उपयोग • पाठयक्रममा उल्लिखित व्याकरणका पक्षहरू (कथ्य र लेख्य वर्ण, अक्षरीकरण र शब्दकोशीय प्रयोग, शब्द स्रोत, पदवर्ग, पदसङ्गति र शब्द रूपायन, वाच्य, काल,	३

		पक्ष, भाव, कारक र विभक्ति, वाक्य, शब्द निर्माण, करण अकरण, उद्देश्य विधेय विस्तार, कथन, पदक्रम) को पहिचान, प्रयोग र अभ्यास • लेख्य चिह्न र वर्णविन्यासको प्रयोग र अभ्यास	
५.	भाषा शिक्षणमा शैक्षणिक तथा सन्दर्भ सामग्रीको निर्माण र प्रयोग	शैक्षणिक र सन्दर्भ सामग्रीको अवधारणा र चिनारी • पाठयपुस्तकबाहेकका शैक्षणिक, सन्दर्भ र स्रोतसामग्रीको भाषिक सिप शिक्षणमा उपयोग • भाषिक सिप शिक्षणमा उपयोग हुने शैक्षणिक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरूको निर्माण अभ्यास (शब्दपत्ती, वाक्यपत्ती, पिनह्विल चार्ट, सान्दर्भिक चित्र, चित्रकथा, कथा, कविता, गीत आदि) • नेपाली भाषा शिक्षणमा श्रव्य, दृश्य, श्रव्यदृश्य सामग्रीको उपयोग • स्थानीय रूपमा उपलब्ध हुने सामग्रीको सङ्कलन, निर्माण र उपयोग	३
६.	शिक्षण योजना	• वार्षिक शैक्षणिक कार्ययोजना • त्रैमासिक योजना	३

		• एकाइ योजना • दैनिक पाठयोजना • शिक्षण अभ्यास नमुना कक्षा प्रस्तुति • सूक्ष्म शिक्षण अभ्यास • सहभागी र सहजकर्ताको पृष्ठपोषण	
७.	भाषा शिक्षणमा नवप्रवर्तन	• सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका साधनको खोजी सङ्कलन र प्रयोगसहितको शिक्षण अभ्यास • सिकाइ सञ्जाल • शिक्षण विधि तथा रणनीति • (बहुबौद्धिकता, समालोचनात्मक चिन्तन, खोज, साथीबाट सिक्ने साथीलाई सिकाउने • पृष्ठपोषण आदानप्रदान • (सकारात्मक, सुधारात्मक, शाब्दिक, साङ्केतिक, उपचारात्मक, मौखिक र लिखित)	३
८.	शिक्षकको पेसागत विकास	• शिक्षक पेसागत विकास प्रारुप –(परिमार्जित संस्करण), २०८० अनुसार शिक्षक पेसागत विकासका विधिको परिचय र पेसागत	१

		विकासमा अबलम्बन • भाषा शिक्षकका पेसागत विकासका मूलभूत पक्ष (व्यक्तिगत र पेसागत गुणहरू) • भाषा शिक्षकको पठन संस्कृति, जीवनपर्यन्त सिकाइका पक्षहरू • शिक्षार्थीमा आधारित रणनीति र भाषा सिकाइ ○ स्वनिर्देशित सिकाइ रणनीति ○ सिकाइ अभिप्रेरणाका मूल पक्षहरू ○ भाषिक वातावरणको निर्माण र सिकाइ • भाषा सिकाइमा शिक्षार्थीकेन्द्री क्रियाकलापको चयन र प्रयोग	
९.	कार्यमूलक अनुसन्धान	• कार्यमूलक अनुसन्धानको अवधारणा र अभ्यास • कार्यमूलक अनुसन्धानको प्रस्ताव र प्रतिवेदन लेखन अभ्यास • कार्यमूलक अनुसन्धानको प्रस्तावना र प्रतिवेदनको प्रस्तुति र पृष्ठपोषण आदानप्रदान	२

१०..	पाठ अध्ययन	• पाठ अध्ययनको अवधारण • पाठ अध्ययनका चरण (उद्देश्य निर्धारण योजना निर्माण, शिक्षण अवलोकन र पुनरवलोकन, परिमार्जन र पुनःशिक्षण, प्रतिबिम्बन र पाठ अनुभव आदानप्रदान) • पाठ अध्ययन अभ्यास र मूल्याङ्कन	३
११.	सिर्जना र परियोजना सहजीकरण	• कविता सिर्जना • आख्यान सिर्जना • निबन्ध सिर्जना • जीवनी लेखन • संवाद र दैनिकी लेखन • कृति समीक्षा • समालोचनात्मक लेखन • गजल रचना • रिपोर्ताज रचना	३
१२.	मूल्याङ्कन	**सिकाइ सहजीकरणका क्रममा मूल्याङ्कनको उपयोग** • विद्यार्थी मूल्याङ्कनका साधनहरूको निर्माण र प्रयोग • आन्तरिक मूल्याङ्कनका आधार र प्रक्रिया (रुब्रिक्सको प्रयोगसहित) **विशिष्टीकरण तालिकाको अवधारणा र अभ्यास** • प्रश्न र उत्तरकुञ्जिका निर्माण	३

		अभ्यास • नतिजा विश्लेषण र त्यसको प्रयोग	
१३.	कक्षाकोठा व्यवस्थापन	• भौतिक व्यवस्थापन (आकारप्रकार, तापक्रम, हावा, प्रकाश, बसाइ, सञ्चार व्यवस्थापन) • सिकाइमैत्री वातावरण • किशोरकिशोरीहरूमा स्वस्थ मनोसामाजिक व्यवहार विकास • पुस्तकालयको प्रयोग (नमुना पढाइ, जोडी पढाइ, सस्वर/मौन पढाइ, निर्देशित पढाइ, स्वतन्त्र पढाइ, पुस्तक लेनदेन तथा पठन मूल्याङ्कन फाराम) • शिक्षणमा विविधता व्यवस्थापन • (विविध पृष्ठभूमिका विद्यार्थीको सिकाइ व्यवस्थापन, व्यवहार व्यवस्थापन, विविध सिकाइ क्षमता र बहुसङ्ख्या भएका कक्षाको व्यवस्थापन) • बहुभाषिक कक्षा व्यवस्थापन	३
१४.	परीक्षा र परियोजना कार्य	• सहभागीको परीक्षा	१

		• परियोजना कार्यको अभिमूखीकरण	
१६.	कार्ययोजना र मूल्याङ्कन	• कार्ययोजना निर्माण • तालिम मूल्याङ्कन	१
	जम्मा		४५

नोट: प्रत्येक सत्र १ घण्टा ३० मिनेटको हुने छ ।

५. तालिम कार्यान्वयन कार्यविधि

- यस तालिमको लक्षित समूह माध्यमिक तह कक्षा ११-१२ मा अध्यापनरत शिक्षकहरू हुने छन् । सहभागी छनोट गर्दा देहायका प्राथमिकताका आधार अवलम्बन गरिने छ :

  (अ) प्रमाणीकरण तालिम नलिएका स्थायी शिक्षक

  (आ) प्रमाणीकरण तालिम नलिएका अन्य शिक्षक
- प्रदेशस्थित शिक्षा तालिम केन्द्रमार्फत सञ्चालन हुने यस प्रमाणीकरण तालिमका सहभागीहरू स्थानीय तहबाट छनोट भएका हुने छन् ।
- शिक्षक पेसागत विकासका लागि प्रमाणीकरण तालिम शैक्षिक जनशक्ति विकास परिषद्बाट स्वीकृत पाठ्यक्रम र सोका आधारमा शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्र वा शिक्षा तालिम केन्द्रबाट विकास गरिएका प्रशिक्षक निर्देशिका, प्रशिक्षार्थी स्रोत सामग्री र अन्य आवश्यक सामग्रीका आधारमा सञ्चालन गरिने छ।
- शिक्षा तालिम केन्द्रले प्रमाणीकरण शिक्षक तालिम सञ्चालन गर्दा स्थानीय आवश्यकतालाई समेट्ने गरी स्वीकृत तालिम पाठ्यक्रममा २०% सम्म विषयवस्तु अनुकूलन गरी सञ्चालन गर्न सक्ने छन् ।
- यस तालिमसम्बन्धी प्रशिक्षक प्रशिक्षणमा सहभागी भएका प्रदेश शिक्षा तालिम केन्द्रका प्रशिक्षक वा रोस्टर प्रशिक्षकबाट तालिम सत्र सहजीकरण गरिने छ ।

- तालिमका सत्र सहजीकरण गर्दा सकेसम्म सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई अधिकतम उपयोग गर्नुपर्ने छ ।
- तालिमका लागि आवश्यक सामग्रीहरू तालिम सञ्चालन अगावै व्यवस्था गर्नुपर्ने छ ।
- सामान्यतया सहभागी शिक्षकका माग र आवश्यकतालाई ध्यान दिँदै आवश्यकताअनुसार देहायबमोजिमका विधि उपयोग गर्न सकिने छ ।
    - साझा तथा खुला मञ्चहरूको प्रयोग
    - समकालिक (Synchronous) र असमकालिक (Asynchronous) विधिहरू
    - स्वाध्याय विधि
    - अनुसन्धानात्मक विधि
    - प्रतिबिम्बात्मक विधि
    - परियोजना विधि
    - दूर सिकाइ विधि
    - अन्तर्क्रिया तथा छलफल विधि
    - प्रदर्शन तथा नमुना अभ्यास शिक्षण विधि
    - जोडी कार्य तथा समूह कार्य विधि
    - पाठ अध्ययन र स्वनिर्देशित सिकाइ
    - समस्या समाधान
- एक महिने प्रमाणीकरण तालिमको दोस्रो खण्डका लागि तोकिएको परियोजना कार्य सम्पादन गर्न सन्दर्भ सामग्री अध्ययन, विज्ञसँगको परामर्श तथा प्रतिवेदन लेखन गर्नु मूलत: प्रत्येक प्रशिक्षार्थीको दायित्व हुने छ । यस कार्यका लागि प्रशिक्षार्थीलाई आवश्यक परेमा इमेल वा फोनमार्फत वा प्रत्यक्ष भेट गरी सम्बन्धित प्रशिक्षकबाट मार्गदर्शन प्राप्त गर्ने सुविधा उपलब्ध हुने छ ।
- तालिमको अन्त्यमा शिक्षक पेसागत विकास प्रारुप (परिमार्जन संस्करण), २०८० अनुसार मूल्याङ्कन र शैक्षिक जनशक्ति विकास परिषद्को

निर्णयबमोजिम प्रमाणीकरण गरिने छ । तालिमको प्रमाणीकरणपश्चात् सम्बन्धित शिक्षा तालिम केन्द्रबाट प्रमाणपत्र प्रदान गरिने छ ।

६. मूल्याङ्कन

(क) तालिममा सहभागी शिक्षकको मूल्याङ्कनको कुल भार १०० अङ्कको हुने छ।

(ख) मूल्याङ्कनका आधार र अङ्क विभाजन तलको तालिकामा उल्लेख भएअनुसार हुने छ।

क्र.स.	**मूल्याङ्कनका आधार**	**अङ्क**
पहिलो खण्ड : आमनेसामने, अनलाइन तथा मिश्रित (Blended) पद्धतिमा आधारित कार्यशाला		
१.	सहभागिता	१५
१.१	उपस्थिति	३
१.२	छलफल तथा प्रस्तुतीकरणमा सक्रियता	६
१.३	आचारसंहिताको पालना	३
१.४	तालिमप्रतिको प्रतिबद्धता	३
२.	लिखित परीक्षा	३०
३.	विद्यालयमा आधारित तालिमका क्रियाकलाप सञ्चालनका लागि कार्ययोजना निर्माण	५
	जम्मा	**५०**
दोस्रो खण्ड : विद्यालयमा आधारित तालिमका क्रियाकलापहरू		
१.	कार्यसम्पादन	२१
२.	प्रतिवेदन	२१
३.	प्रस्तुतीकरण	८
	जम्मा	**५०**
दुवै खण्डको कुल जम्मा		**१००**

(ग) तालिममा अनुपस्थित रहँदा प्रति सत्र ०.५ अङ्क घटाइने छ र तीन सत्र वा सोभन्दा बढी अनुपस्थित हुने सहभागीको तालिम पूरा नभएको मानिने छ।

(घ) तिस अङ्कको लिखित परीक्षाका लागि १० ओटा बहुवैकल्पिक प्रश्नमा ५ अङ्क, ५ ओटा सङ्क्षिप्त उत्तरात्मक प्रश्नमा १५ अङ्क र २ ओटा लामो उत्तरका प्रश्नमा १० अङ्क छुट्याइने छ । परीक्षणको वैधताका लागि तालिम पाठ्यक्रम समेट्ने गरी विशिष्टीकरण तालिका निर्माण गरी प्रश्न पत्र निर्माण गरिने छ ।

(ङ) शिक्षकले तोकिएका कार्यहरू विद्यालयका प्रधानाध्यापकसँगको समन्वय, सहकार्य, सहयोग र सहजीकरणमा सम्पादन गर्नुपर्ने छ ।

(च) शिक्षकले सम्पादन गरेका कार्यहरूको प्रतिवेदन सम्बन्धित विद्यालयका प्रधानाध्यापकबाट र प्रधानाध्यापकले सम्पादन गरेका कार्यहरूको प्रतिवेदन स्थानीय तहको शिक्षा शाखा वा शाखाले तोकेको विज्ञबाट प्रमाणित गरेको हुनुपर्ने छ।

(छ) विद्यालयमा आधारित तालिम क्रियाकलापको मूल्याङ्कनका आधारहरू निम्नबमोजिम हुने छः

क्र.स.	**क्षेत्र**	**मूल्याङ्कनका आधार**	**अङ्क**
१.	कार्यसम्पादन	१. कम्तीमा १० ओटा पाठयोजनासहित अभ्यास शिक्षण २. शिक्षण सुधार योजना (Teaching Improvement Plan-TIP) ३. कार्यमूलक अनुसन्धान ४. पाठ अध्ययन अभ्यास (Lesson Study Practice) ५. सिकाइमा नवप्रवर्तनका लागि सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग	७ × ३ = २१

		६. सम्बन्धित विषय शिक्षणमा पूरक सामग्रीको उपयोग ७. १५ दिनको आमनेसामने वा अनलाइन वा मिश्रित विधिमा तालिम पाठ्यक्रमअनुसार निर्धारण गरिएका विषयवस्तुमा आधारित भई क्रम सङ्ख्या छसम्मका विषयवस्तुसँग नदोहोरिने गरी अन्य परियोजना कार्य	
२.	प्रतिवेदन	प्रतिवेदनको गुणस्तरीयता १. ढाँचा २. विषयवस्तुको प्रस्तुति ३. विश्वासनीय प्रमाणहरू	७ ओटा प्रतिवेदन × ३ = २१
३.	प्रस्तुतीकरण	१. आत्मविश्वास २. प्रस्तुतीकरण शैली ३. तर्कपूर्ण अभिव्यक्ति ४. प्रतिबिम्बन	८

(ज) सहभागीले प्राप्त गरेको अङ्कलाई निम्नअनुसार श्रेणी विभाजन गरिने छः

क्र.स.	श्रेणी	अङ्क
१.	विशिष्टतासहितको प्रथम श्रेणी	९० र सोभन्दा माथि
२.	प्रथम श्रेणी	८० देखि ९० अङ्कभन्दा कम
३.	द्वितीय श्रेणी	६५ देखि ८० अङ्कभन्दा कम
४.	तृतीय श्रेणी	५० देखि ६५ अङ्क भन्दा कम
५.	अनुत्तीर्ण	५० भन्दा कम अङ्क

(झ) तालिममा सफल हुन दुवै खण्डमा कम्तीमा ५०/५० प्रतिशत अङ्क प्राप्त गर्नुपर्ने छ।

७. परियोजना कार्य

दोस्रो खण्डका लागि विद्यालयमा आधारित परियोजना कार्यहरू निर्धारण गरिएका छन् । प्रत्येक परियोजनाको परिणामका (Output) रूपमा प्रत्येक प्रशिक्षार्थीले अलग अलग प्रतिवेदन शिक्षा तालिम केन्द्रसमक्ष अनिवार्य रूपमा प्रस्तुतीकरण गरी पेस गर्नुपर्ने छ :

परियोजना कार्य १ : पाठयोजनामा आधारित शिक्षण अभ्यास

- कम्तीमा फरक फरक १० ओटा पाठयोजना तयारी गर्ने
- प्रत्येक पाठयोजनाका आधारमा शैक्षणिक सामग्री विकास गर्ने
- प्रधानाध्यापकबाट सबै पाठयोजना प्रमाणित गर्ने
- पाठयोजनाका आधारमा कार्यतालिकाबद्ध शिक्षण अभ्यास गर्ने
- विद्यार्थीको सिकाइको अवस्था तथा आफ्नो सिकाइ सहजीकरण अनुभव समेटी प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

नोट : यस कार्यअन्तर्गत अन्य परियोजना कार्यले नसमेटेका विषयवस्तु शिक्षणका लागि मात्र पाठयोजना तयार गर्ने

परियोजना कार्य २ : शिक्षण सुधार योजना (Teaching Improvement Plan-TIP)

- शिक्षकले आफ्नो शिक्षण सुधारका लागि माध्यमिक तह कक्षा ११-१२ का लागि दिइएको ढाँचामा शिक्षण सुधार योजना (Teaching Improvement Plan-TIP) र सोको कार्यान्वयनको उपलब्धि प्रतिवेदन तयार पार्ने

शिक्षण सुधार योजना (TIP)

शिक्षकको नाम : ....

विद्यालयको नाम : ....

योजना अवधि : २०८ .... महिनादेखि २०८ .... महिनासम्म

क. स.	सूचक	मौजुदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिने मुख्य कार्यहरू
१.	**विद्यार्थीको औसत उपलब्धि/प्राप्ताङ्क**			
(क)	कक्षा .... विषय			
(ख)	कक्षा .... विषय			
२.	स्वमूल्याङ्कनका आधारमा शिक्षणमा शैक्षणिक सामग्री प्रयोगका स्थिति (न्यूनबाट उच्च तहको दरमा १, २, ३, ४ मा मापन गर्ने)			
३.	प्रतिदिन क्रियाकलाप विवरण तयारीसहितको शिक्षण गरेको पाठ सङ्ख्या			
४.	स्वमूल्याङ्कनका आधारमा प्रभावकारी शिक्षणका निमित्त विद्यालय प्रअबाट प्राप्त सहयोगको स्थिति (न्यूनबाट उच्च तहको दरमा			

क्र. स.	सूचक	मौजुदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिने मुख्य कार्यहरू
	१, २, ३, ४ मा मापन गर्ने)			
५.	प्रशिक्षक/रोस्टर प्रशिक्षक/शिक्षा अधिकृत/प्रधानाध्यापकबाट शिक्षकलाई अनुगमन सहायता एवम् शैक्षणिक परामर्श सम्पन्न हुने पटक (तालिम अवधिभर)			

....

मिति शिक्षकको दस्तखत प्रअको दस्तखत विद्यालयको छाप

शिक्षण सुधार योजना (TIP) उपलब्धि प्रतिवेदन

शिक्षकको नाम : ……………..........................

विद्यालयको नाम : ....………………………………...

योजना अवधि : २०८ ....……….......... महिनादेखि २०८ ......………….........महिनासम्म

क्र. स.	सूचक	मौजुदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिएका मुख्य कार्यहरू	प्रगति	कार्यसम्पादनको अनुभव
१.	**विद्यार्थीको औसत उपलब्धि/प्राप्ताङ्क**					

क. स.	सूचक	मौजुदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिएका मुख्य कार्यहरू	प्रगति	कार्यसम्पादन को अनुभव
(क)	कक्षा .... विषय					
(ख)	कक्षा .... विषय					
२.	स्वमूल्याङ्कन का आधारमा शिक्षणमा शैक्षणिक सामग्री प्रयोगका स्थिति (न्यूनबाट उच्च तहको दरमा १, २, ३, ४ मा मापन गर्ने)					
३.	प्रतिदिन क्रियाकलाप विवरण तयारीसहितको शिक्षण गरेको पाठ सङ्ख्या					
४.	स्वमूल्याङ्कन का आधारमा प्रभावकारी					

क्र. स.	सूचक	मौजुदा स्थिति (Baseline)	अपेक्षित लक्ष्य	लक्ष्य पूरा गर्न सम्पादन गरिएका मुख्य कार्यहरू	प्रगति	कार्यसम्पादन को अनुभव
	शिक्षणका निमित्त विद्यालय प्रअबाट प्राप्त सहयोगको स्थिति (न्यूनबाट उच्च तहको दरमा १, २, ३, ४ मा मापन गर्ने)					
५.	प्रशिक्षक/रोस्टर प्रशिक्षक/शिक्षा अधिकृत/प्रधानाध्यापकबाट शिक्षकलाई अनुगमन सहायता एवम् शैक्षणिक परामर्श सम्पन्न हुने पटक (तालिम अवधिभर)					

……………… ……………… ……………… ………………

मिति शिक्षकको दस्तखत प्रअको दस्तखत विद्यालयको छाप

परियोजना कार्य ३ : कार्यमूलक अनुसन्धान

- शिक्षकले आफ्नो कार्यसम्पादन सुधारका लागि कुनै एउटा विषय क्षेत्रमा निम्नलिखित चक्रअनुसार कार्यमूलक अनुसन्धान गरी सोको प्रतिवेदन तयार पार्ने

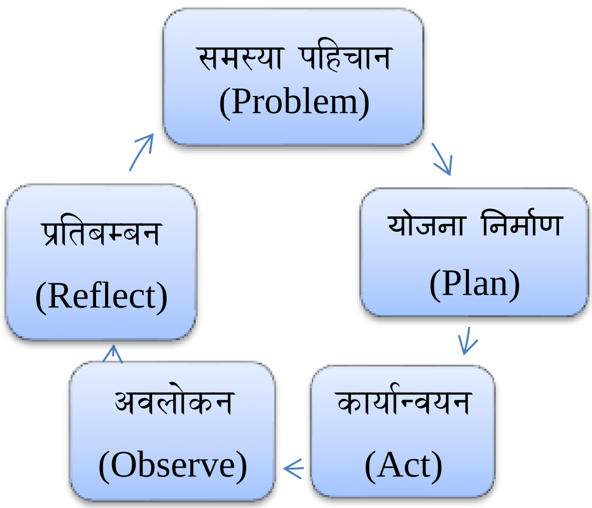

कायमूलक अनुसन्धानका लागि सम्भावित क्षेत्रहरू

- शिक्षकलाई सिकाइ सहजीकरण गर्न तथा विद्यार्थीलाई सिक्न समस्या भएको विषयवस्तु शिक्षण
- फरक फरक सिकाइ स्तरका विद्यार्थीलाई उनीहरूको सिकाइ स्तरअनुसार शिक्षण
- विद्यार्थीका सिकाइ शैलीका आधारमा शिक्षण
- विद्यार्थीमा नेतृत्व क्षमता विकास
- विद्यार्थीको सिकाइमा सक्रिय सहभागिता
- कक्षामा शिक्षक र विद्यार्थीबिच अन्तर्क्रिया
- विद्यार्थीमा समालोचनात्मक चिन्तन विकास
- विद्यार्थी मूल्याङ्कन

- विद्यार्थी उपस्थिति
- विद्यार्थीमा सकारात्मक अनुशासन
- विद्यार्थीमा सहयोगी भावनाको विकास
- सिकाइमा विद्यार्थी उत्प्रेरणा
- विद्यार्थीमा स्वनिर्देशित सिकाइको बानी बसाउन
- विद्यार्थीमा सकारात्मक सोच विकास
- विद्यार्थीहरूलाई उनीहरूको सिकाइप्रति जम्मेवार बनाउने
- विद्यार्थीमा सिकाइ संस्कृतिको विकास
- कक्षा व्यवस्थापन

परियोजना कार्य ४ : पाठ अध्ययन (Lesson Study)

- शिक्षण तथा विद्यार्थीहरूको सिकाइमा केन्द्रित भई शिक्षकले आफ्नो शिक्षणमा सुधार ल्याउन समूहमा कुनै एउटा पाठ शिक्षणका लागि तल दिइएको चक्रअनुसार पाठ अध्ययन गरी सोको प्रतिवेदन समेत तयार गर्ने

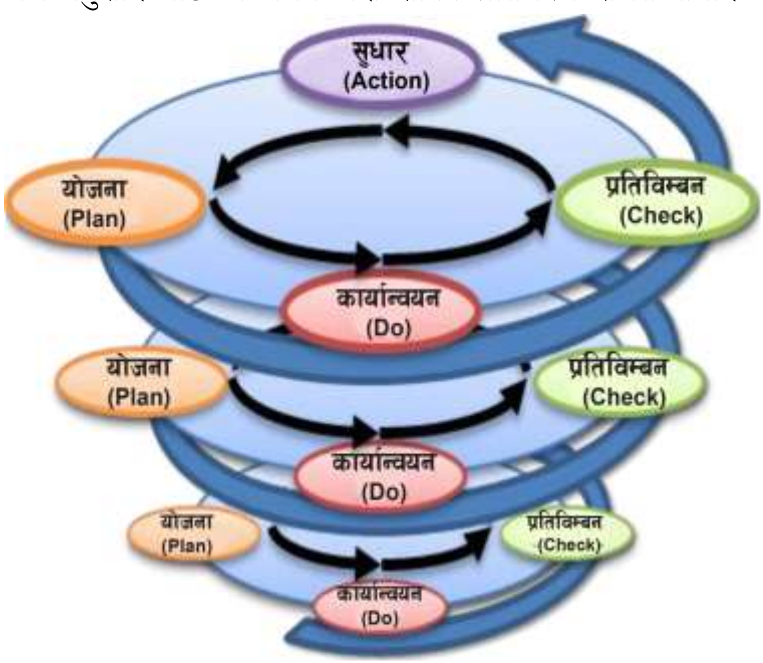

परियोजना कार्य ५ : सिकाइमा नवप्रवर्तनका लागि सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग

- नेपाली विषयको कुनै पाठ शिक्षणका लागि उपयुक्त वेवबेस सामग्रीको खोजी तथा सङ्कलन वा डिजिटल सामग्रीको खोजी, निर्माण तथा सम्पादन वा सफ्टवेयरहरूको पहिचान गर्ने
- खोजी, सङ्कलन, निर्माण तथा सम्पादन गरिएका ती सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका सामग्री प्रयोग गरी पाठ शिक्षण गर्ने
- ती सामग्रीको प्रयोग गरी शिक्षण गर्दा विद्यार्थीको सिकाइमा परेको प्रभाव तथा शिक्षण अनुभवसहितको प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

परियोजना कार्य ६ : नेपाली विषय शिक्षणमा पूरक सामग्रीको उपयोग

- नेपाली विषयको कुनै पाठ शिक्षणका लागि उपयुक्त पूरक सामग्री (सन्दर्भ सामग्री जस्तै : स्रोत सामग्री, थप पाठ्यसामग्री, पत्रपत्रिका, लेख, अनुसन्धान प्रतिवेदन आदि) को खोजी गर्ने
- नेपाली विषयका विषयवस्तु शिक्षणमा ती पूरक सामग्री प्रयोग गर्ने
- प्रयोग गरिएका पूरक सामग्री (सन्दर्भ सामग्री) को नाम, प्रयोग गरिएको तरिका र शिक्षण अनुभव र सिकाइमा आएको परिवर्तनसहितको प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

परियोजना कार्य ७ : नेपाली भाषा शिक्षणका विधि, सामग्री तथा विद्यार्थी मूल्याङ्कन आदि सम्बन्धी परियोजना कार्य

तालिममा सहभागी शिक्षकले भाषा तत्त्व, पुस्तक समीक्षा, रिपोर्ताज, प्रयोजनपरक पाठ आदि सम्बन्धी दिइएका परियोजना कार्यमध्ये कुनै एउटा परियोजना कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने छ :

१. भाषा तत्त्व

- नेपाली भाषा पाठ्यक्रम (कक्षा ११-१२) को भाषा तत्त्व खण्डमा समेटिएका विषयवस्तुहरूको सूची तयार पार्ने
- भाषा तत्त्व खण्डमा समेटिएका पक्षहरूमध्ये कुनै चारओटा विषयवस्तुलाई सिकाइ सहजीकरण गराउनका लागि योजना तयार पार्ने

- योजनाअनुसार सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने र त्यसबाट प्राप्त अनुभवलाई आत्ममूल्याङ्कनसहितको टिपोट तयार पार्ने
- माथिका क्रियाकलाप र अनुभवका आधारमा नेपाली भाषा पाठ्यक्रम (कक्षा ११-१२) मा समावेश गरिएका पाठ्यवस्तुका बारेमा समीक्षात्मक अवधारणासहितको प्रतिवेदन तयार पार्ने ।

२. पुस्तक समीक्षा

- विद्यार्थीलाई पुस्तक चयनका लागि आवश्यक सहजीकरण गर्ने
- विद्यार्थीलाई समूहमा विभाजन गरी पुस्तक समीक्षाका बारेका अभिमुखीकरण गर्ने
- पुस्तक समीक्षाका लागि रुजुसूची उपलब्ध गराई रुजुसूचीका आधारमा पुस्तक पठनमा सहजीकरण गर्ने
- विद्यार्थीलाई पुस्तक समीक्षाको समूहगत प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने
- समूहको प्रस्तुतीकरणका आधारमा उनीहरूले गरेका समीक्षाको विश्लेषणसहितको प्रतिवेदन तयार पार्ने ।

३. भाषा शिक्षणमा बहुबौद्धिकताको उपयोग

- बहुबौद्धिकताको उपयोगका क्षेत्रहरूसँग सम्बन्धित भई प्रश्नावली तयार गर्ने
- ती प्रश्नावलीको फोटोकपी गरी विद्यार्थीलाई वितरण गर्ने
- आफ्नो रुचिसँग सम्बन्धित प्रश्नावलीमा ठिक चिह्न लगाउन लगाउने
- सबैभन्दा बढी कुनमा ठिक चिह्न आयो, सो क्षेत्रमा विद्यार्थीको रुचि रहेको कुरा बताइदिने
- विद्यार्थीको रुचि क्षेत्रअनुसार सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने
- बहुबौद्धिकताका पहिचान क्षेत्रको आधारमा गरेको सिकाइ सहजीकरणबाट विद्यार्थीमा आएको परिवर्तन समेटी प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

४. रिपोर्ताज

- विद्यार्थीलाई रिपोर्ताज लेखनको अभमुखीकरण गर्ने
- रिपोर्ताज लेखनका लागि क्षेत्र भ्रमण, अन्तर्वार्ता तथा त्यसको अध्ययनसहितको विवरण सङ्कलन गर्न लगाउने
- सङ्कलन गरिएका तथ्यहरूका आधारमा विद्यार्थीलाई रिपोर्ताज लेखनका सहजीकरण गर्ने
- रिपोर्ताज लेखनपश्चात् लिखित पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने
- विद्यार्थीले तयार गरेको रिपोर्ताज प्रस्तुतीकरण गर्न लगाउने
- उनीहरूले गरेका प्रस्तुतीकरणका आधारमा रिपोर्ताजको विश्लेषणसहितको प्रतिवेदन तयार पार्ने ।

५. **प्रयोजनपरक पाठहरू**

- कक्षा ११-१२ का पाठ्यपुस्तकमा समावेश भएका प्रयोजनपरक पाठहरूको सूची बनाउने
- सूचीकरण गरिएका पाठहरूमध्ये कुनै एउटा पाठको सिकाइ सहजीकरण गर्नका लागि योजना तयार पार्ने
- प्रयोजनपरक भाषिक प्रयोग र संरचनाको अभ्यास गराउनका लागि योजनाअनुसार सिकाइ सहजीकरण क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने
- प्रयोजनपरक शीर्षकमा अनुकरणात्मक वा निर्देशनात्मक वा स्वतन्त्र लेखन अभ्यास गराउने
- विद्यार्थीको सिकाइमा देखिएका परिवर्तन तथा अनुभवको विश्लेषणसहित प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

नोट : सामग्री निर्माण र प्रयोगसम्बन्धी परियोजना कार्यको हकमा शिक्षा तालिम केन्द्रमा प्रतिवेदन पेस गर्दा सामग्रीसमेत पेस गर्नुपर्ने छ ।

ΩΩΩ